

When applying for jobs on the national labor market, you should give preference to compatriots over foreign workers who have the same profession and the same qualifications as our citizens.

Periodically, there are cases of illegal and illegal border crossing by foreigners for different purposes. To reduce such cases, it is necessary to implement preventive measures, including improving border and passport control. This procedure is more effective when using a biometric control system [2]

We must constantly work to facilitate the return of refugees to their homeland, taking into account the interests of all parties – our state, a foreign state and a refugee.

Thus, when all the above-mentioned measures are implemented, the situation with internal migration in the country is stabilized. There will be full respect for the rights and freedoms of migrants, adaptation and integration of migrants into socio-economic life will be faster and less painful, and migration processes in General will be streamlined.

References:

1. Decree of the President of the Republic of Kazakhstan " On the concept of migration policy of the Republic of Kazakhstan for 2017-2021» dated 7.11.2016 // <http://www.enbek.gov.kz/ru/node/341198>
2. Official website of the Center for demography and human ecology // www.demoscope.ru

Ұйымның дамыту стратегиясының тиімділігін арттыруда цифрлық трансформацияның маңызы

¹Р.М. Мұханбетжан, ²Д.Б. Қабдраш

¹"Іскерлік әкімшіліктендіру" мамандығы бойынша 2 курс магистранты

²"Экономика" мамандығы бойынша 2 курс магистранты

rasul.mukhanbetzhan@mail.ru, fotikamal97@mail.ru

^{1,2}академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қарағанды қ.

Түйіндеме: Қазіргі уақытта кәсіпорынның экономикасын жүргізу бизнесті дамыту стратегиясын цифрландыру бағытында өзгерту қажеттілігін негіздейді, сондықтан кәсіпорынның экономикалық қауіпсіздігін қамтамасыз етудің тиісті құралдарын қалыптастыру бірінші кезектегі міндет болып табылады.

Кілт сөздер: стратегия, цифрландыру, цифрлық трансформация, цифрлық технология.

Қазіргі уақытта экономикалық жүйенің барлық қатысушылары кәсіпкерлік құрылымды дамыту стратегиясын жоспарлаудың цифрлық трансформациясының қажеттілігін мойындайды. Цифрлық трансформация - бұл инновацияларды енгізу және бизнес-модельдерді қазіргі заманғы цифрлық экономика шеңберінде бейімдеу есебінен өндірістік және бизнес-процестерді сапалы жақсарту.

Қазақстанда цифрлық кәсіпкерлікті іске асыру жөніндегі алғашқы практикалық қадамдар цифрландыру кәсіпорынның бәсекеге қабілеттілікті арттыруда шын мәнінде маңызды артықшылықтар бере алатынын көрсетеді. Ғалымдардың пікірінше, кәсіпкерлік құрылымдардың қызметін цифрлық түрлендіру қажеттілігі қазіргі экономикалық жүйеде келесі қарама-қайшылықтарға байланысты:

- жедел талдауға жататын цифрлық қосымшалармен және цифрлық транзакциялық емес деректермен;

- сандық қызметтер және сандық емес процесс;

- сандық өнімдермен және сандық емес арналармен;

- бизнес-нәтижелерді болжаудың цифрлық модельдерімен және экономикалық жүйені дамытудың цифрлық стратегиясымен емес;[1]

Бүгінгі таңда кәсіпорынның стратегиялық жоспарлау бағытын цифрландыруға көшірудің жалпы қабылданған анықтамасы жоқ, бірақ әртүрлі ақпарат көздеріндегі анықтамаларды сараптай келе қорытынды түйін ретінде анықтама беруге болады.

Кәсіпорынның стратегиялық жоспарлау бағытын цифрландыруға көшіру - бұл ақпараттық-коммуникациялық технологияларды басқаруға ғана емес, сонымен қатар жағдайды болжау, бизнес-процестерді оңтайландыру, жаңа контрагенттерді тарту және т.б. үшін олардың көмегімен үлкен деректерді жинақтау мен талдауды қамтитын қызметті автоматтандыру мен ақпараттандырудың жаңа кезеңі.

Цифрлық трансформация неғұрлым терең өзгерістерді болжайды-цифрлық технологиялар компания қызметінің барлық аспектілеріне енгізілуде және бизнес-процестердің сапалы жаңа тәртібін қалыптастыруға алып келеді.

Әлемдік қауымдастық клиент үшін түпкілікті құндылық қызмет көрсету дәрежесіне және қосылған құн тізбегінің сілтемесіне негізделген компанияларды цифрлық түрлендірудің 4 тәсілін анықтайды анықтайды:

- омниканалды бизнес (мысалы, банктер, бөлшек сауда);
- жеткізуші (мысалы, агент арқылы сақтандыру, тұрмыстық техниканы бөлшек сатып алу);
- экожүйе драйвері (мысалы, Amazon);
- модульдік өндіруші (мысалы, Paupal).

Цифрландырудың басты тәуекелі - цифрландырудың өзі әмбебап құрал болып табылмайды және ұйымның ұзақ мерзімді тұрақтылығын қамтамасыз ете алмайды. Цифрландырудың белсенді процестерін пайдаланатын компаниялар бәсекелестерінен айрылады. Табысты бизнес-модельдер үшін өмір сүру ұзақтығы біртіндеп қысқарады, ал жаңа модельдер цифрлық технологияларды қолдануға жоғары қатысумен байланысты. Осыған байланысты жаңа бизнес-модельдер мен сандық құралдарды синтездейтін модельдер ең сәтті болады.[2]

Көптеген компаниялар цифрлық даму процесіне бизнестің бүкіл құрылымына да, оның кейбір бөліктеріне де технологияларды енгізу, компания ішінде Цифрлық мәдениетті дамыту бойынша арнайы нұсқаулықтарды әзірлеу арқылы белсенді қатысады.

Әлемнің ірі компаниялары әртүрлі салаларда жекелеген бағыттарды цифрландыруды іске асырады, бұл клиенттер көлемінің өсуі, Еңбек өнімділігі және шығындарды азайту түрінде елеулі нәтижелер береді. Цифрландыру саясатын ұстанатын компаниялар басқа компаниялармен салыстырғанда озық дамуды көрсетеді. Қазақстандық сарапшылардың мәліметінше, ағымдағы жылдың сәуір айында Қазақстанда цифрлық тауарларды ұсынатын компаниялардың кірісі өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 22,8% - ға өсті, бірақ көптеген басқа салаларда құлдырау байқалады, ол 99,2% жетеді. [3]

Ұйымды цифрландыру – бұл кешенді процесс. Модельдің орталық элементі-цифрландыруды басқару моделі (ядро) және жалпы компания. Басшылық келесі сұрақтарға жауап беруі керек:

- компанияны дамытуда цифрландырудың рөлі қандай, негізгі КРІ қандай;
- шешім қабылдау үшін қандай негізгі сандық басқару технологияларын қолдану керек;
- басқарушылық шешімдерді қабылдау процесіне компания қызметкерлері мен сыртқы сарапшылар қалай тартылады;

- цифрландыру бойынша құзыреттердің ішкі орталығын құру қажет пе;

Келесі кадам-ағымдағы жағдайды, сондай-ақ цифрландыруды жүргізу үшін ресурстарды құру және дамыту бағытын анықтау, оның ішінде:

- деректер және сандық активтер: компания қызметінде қандай деректер пайдаланылатынын, басқару шешімдерін қабылдау және сандық материалдық емес активтерді құру және сақтау үшін оларды қалай құру және пайдалану керектігін түсіну қажет;

- кадрлар, құзыреттілік және мәдениет: кадрлардың сандық дайындық деңгейін бағалау қажет (ДК, арнайы бағдарламаларды, ақпараттық жүйелерді пайдалану деңгейі және т.б.). Сондай-ақ, сандық шешімдер саласындағы жоғары білікті мамандардың болуын ескеру қажет, олар компанияның міндеттері үшін ең тиімді және орынды ұсыныстарды тез ұсына алады;

- ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге арналған құрылғылар, дербес компьютерлер, деректерді өңдеу орталықтары және өзге де құрылғылар кіретін корпоративтік цифрлық инфрақұрылым;

- цифрландыруды жүзеге асыруға арналған инвестициялар: компания цифрлық шешімдерді әзірлеуге, сатып алуға және енгізуге, сондай – ақ әріптестермен цифрлық шешімдерді бірлесіп әзірлеуге жұмсауға дайын ішкі бюджетті бағалау қажет, өйткені цифрлық шешімдерді әзірлеуге салынатын инвестициялар-бұл компанияның қаржылық орнықтылығын арттыруға мүмкіндік беретін актив.

Осы тәсілдердің тағы бір элементі қосылған құн тізбегі шеңберінде компания қызметін цифрландыру болып табылады. Компания ҒЗТҚЖ, өнім инжинирингі, өндіріс, маркетинг және сатудан кейінгі қызметтерді қоса алғанда, өнімдер мен қызметтердің құнын құру кезеңдерін алдынала талдай отырып, цифрлық технологияларды енгізуді талап ететін бизнес-процестерді бағалауы керек.[4]

Келесі элемент электрондық құжат айналымын, бухгалтерияны, басқару процестерін (мысалы, директорлар кеңесін жүргізу үшін есептер мен басқа құжаттарды жасау үшін технологияларды енгізу) қамтитын процестерді қамтамасыз етеді.

Цифрландыру процестерінің көмегімен капиталдандырудың өсуі қолда бар бизнес-модель ішіндегі операциялық тиімділікті арттыру және жаңа бизнес-модельдер мен цифрлық өнімдерді қамтитын өсу мүмкіндіктерін іске асыру арқасында қамтамасыз етіледі.

Цифрлық технологияларға негізделген бизнестің стратегиялық тәсілдерін әзірлеу кезеңдері. Бүгінгі таңда компаниялар кәсіпорынның стратегиялық моделін жасау үшін танымал тәсілге ие:

- көп өлшемді кеңістік ішінде таңдауды жүзеге асырады;
- негізгі заңдылықтар мен тенденцияларды ескереді;
- жылдам және икемді орындауды болжайды.

Цифрландыру стратегиясын әзірлеу жоспарында, сөзсіз, келесі тармақтар көрсетілуі керек:

- А нүктесі-компанияның сандық дайындығының ағымдағы деңгейі;
- цифрландыру арқылы шешуге болатын мәселелер мен міндеттер;
- В нүктесі-басшылықтың мақсаттарын ескере отырып, қажетті нәтижені анықтауды қоса алғанда, цифрландыру нәтижесінде компанияның мақсатты жағдайы;
- компанияны дамытудың бірнеше нұсқаларын, сондай-ақ олардың ең қолайлысын таңдау арқылы мақсаттарға жету жолдары;
- мақсатқа, іс-шараларға (бюджетті, мерзімдерді, әрбір іс-шара бойынша түпкілікті нәтижелерді қоса алғанда) декомпозициялау.[5]

Стратегиялық бизнес-модельді әзірлеу және іске асыру үшін сарапшылар Agile тәсілін ұстануға кеңес береді. Әзірлеу 1-1,5 ай ішінде аяқталуы мүмкін, стратегиялық шешімдерді әзірлеуден кейін бірден тексеруге және ескеруге болады, ал цифрлық шешімдер параллель енгізіліп, бүкіл процесс аяқталғанға дейін оң нәтиже бере алады.

Бизнесті цифрландыруға арналған технологиялардың қарқынды дамуы сандық қызметтердің құнын төмендетуге және қол жетімділігінің артуына әкелді, оларды қолданудың айтарлықтай әсері қысқа мерзімде пайда болуы мүмкін. Мақалада қарастырылған цифрландыру тәсілі кез-келген мөлшердегі ұйымдарға қолданылады. Инновациялық құралдарды қолдана отырып, стартаптар қызықты және тиімді бизнес-модельмен нарыққа шығып, ірі холдингтер қолданатын дәстүрлі әдістерді тез «жоя» алады.

Цифрлық экономиканы дамыту ұйымның даму стратегиясының тиімділігін арттыру мәселелерін шешу, түрлі салалардағы кейстерді талдау үшін цифрлық стратегияда қолданылатын жаңа инновациялық шешімдерді, сондай-ақ стратегиясында бизнесті дамыту үшін толассыз цифрлық технологиялар пайдаланылатын жобаларды масштабтайды және олармен ынтымақтасады.

Әдебиеттер тізімі

1. Котлер Ф., Келлер К.Л. Маркетинг. Менеджмент. Питер, 2016 ж.- 435б.
2. Қазақстан Республикасы Статистика агенттігі: <http://www.stat.kz>.
3. Қазақстан Республикасындағы шағын және орта кәсіпкерліктің мониторингі. РК Статистика агенттігінің № 05-05 жедел ақпараты.
4. Кенжебекова Д.С., Абжанова А.К. Экономикалық талдау (4 бөлімі): Оқу құралы. Қостанай: А.Байтұрсынов атындағы ҚМУ, 2018. - 131б.
5. Цифрландыру стратегиясын әзірлеу және іске асыру - цифрлық экономиканы дамыту қорының цифрлық стратегия жөніндегі директоры, O2Consulting басқарушы серіктесі Никитченко Анна Александровна. 22.07.2020 ж.